

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 25. 11. 2015
Čj. MSP-1080/2015-LO-SP/2
Počet listů:
Přílohy:

Vážená paní poslankyně,

k Vaší interpelaci ve věci „Vznik a kontrola Speciálního státního zastupitelství“ ze dne 3. listopadu 2015, evidenční číslo 680, sděluji následující:

Jedním z hlavních sledovaných cílů, jehož splnění se očekává od nové právní úpravy, je vytvoření systémových a organizačních předpokladů pro specializaci státních zástupců v boji se závažnou hospodářskou a finanční kriminalitou, zejména korupcí. Požadavek na zajištění nezbytné specializace na tuto část kriminality není přitom nijak nový, setkáme se s ním již ve věcném záměru nové právní úpravy; tato otázka byla řešena i v následně vypracovaném návrhu zákona o státním zastupitelství, který byl zpracován v minulém volebním období a předložen Poslanecké sněmovně, kde byl projednáván jako tisk 1054.

Cílem zákona o státním zastupitelství tedy mj. je – v souladu s programovým prohlášením vlády a koaliční smlouvou – zajistit specializaci na vybraný segment kriminality (zejména na oblast závažné ekonomické trestné činnosti). Návrh zákona tak činí formou zřízení specializovaného státního zastupitelství s celorepublikovou působností (formou zřízení Speciálního státního zastupitelství). Zákon reflektuje skutečnost, že průvodním jevem jiné majtkové a hospodářské trestné činnosti jsou často nejzávažnější formy úplatkářství a trestné činnosti spáchané v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek nebo s insolvenčním řízením. Tuto skutečnost je proto potřeba promítnout jak do věcné příslušnosti Speciálního státního zastupitelství, tak do jeho personální skladby, kde se vyžaduje komplexnější specializace státních zástupců v oblasti ekonomické kriminality, jakož i hlubší pracovní zkušenosti jednotlivých státních zástupců a multidisciplinární (mezioborový) přístup. Předpokladem úspěchu je úzká kooperace mezi státními zástupci činnými ve specializovaném státním zastupitelství a jinými odborníky tam působícími – je proto zapotřebí zajistit, aby na činnosti takto specializovaného státního zastupitelství se účastnily i další osoby s nezbytnou odbornou erudicí (odborníci z oblastí ekonomie, daňové problematiky, veřejných zakázek, evropských fondů, datových analýz, překladatelé apod.). Zákon tak sleduje celosvětový trend specializace ve vybraných oblastech trestního práva. Specializace v uvedené oblasti a soustředění agendy na jedno místo umožní koncentraci zkušeností i dosažené odbornosti a může účinně bránit tzv. lokálním vlivům při vyřizování jednotlivých trestních věcí.

V rámci přípravy návrhu zákona byly zvažovány různé varianty řešení této problematiky, přičemž tato byla vyhodnocena jako nejvhodnější. Byla samozřejmě zvažována i varianta zajištění specializace v rovině specializace osobní (specializace jednotlivých státních

zástupců) i jiné modely institucionální specializace (prohloubení agendy dosavadních odborů závažné hospodářské a finanční kriminality vrchních státních zastupitelství, zřízení více specializovaných státních zastupitelství, zřízení specializovaných státních zastupitelství v prvním i druhém stupni, zajištění specializace přímo v rámci Nejvyššího státního zastupitelství aj.). Tyto jiné varianty (s výjimkou případu vytvoření speciálního úseku Nejvyššího státního zastupitelství) pracují s pluralitou specializovaných úřadů, což se však může jevit právě jako jejich nevýhoda. Podle mého názoru právě skutečnost, že tato agenda bude svěřena pouze jednomu státnímu zastupitelství, povede k efektivnějšímu zajištění výkonu zákonné působnosti tohoto státního zastupitelství a ke koncentraci speciálních znalostí, jejich propojování a v důsledku toho též k odbornějšímu a aktivnějšímu přístupu státních zástupců v těchto komplikovaných trestních věcech. Ostatně tento přístup není ani v zahraničí neobvyklý. Jsem si samozřejmě vědom skutečnosti, že návrh zákona zpracovaný v době, kdy byl ministrem spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., rovněž pracoval s modelem jednoho celorepublikového úřadu, kdy se navrhovalo zřízení Úřadu pro potírání korupce jako relativně autonomní součásti Nejvyššího státního zastupitelství. Tomuto modelu bylo vyčítáno, že v důsledku zřízení takového útvaru v rámci struktury Nejvyššího státního zastupitelství by došlo ke kumulaci řízení v prvním i druhém stupni, jakož i řízení o stížnostech a o mimořádných opravných prostředcích na Nejvyšším státním zastupitelství – tato skutečnost může vyvolávat pochybnosti o nestrannosti při vyřizování věcí spadajících do působnosti tohoto útvaru, a proto nebyl tento model do aktuálního návrhu nové právní úpravy převzat.

Jinými slovy – zajištění specializace na závažné formy majetkové a hospodářské trestné činnosti a trestnou činnost korupčního charakteru (v širším slova smyslu) považuji za potřebnou, přičemž řešení nevidím v rozšiřování činnosti stávajících odborů závažné hospodářské a finanční kriminality vrchních státních zastupitelství. Naopak pro účinný boj s touto kriminalitou považuji za více jak vhodné zřídit jeden úřad s celorepublikovou působností. Vzhledem k charakteru činnosti tohoto úřadu a s tím spjatým požadavkem na zajištění maximální míry jeho samostatnosti a nezávislosti se navrhuje vyloučit nad jeho činností dohled ze strany nadřízeného Nejvyššího státního zastupitelství. Jediným důvodem, proč je vyloučen nad činností Speciálního státního zastupitelství dohled, je snaha vyloučit možnost ovlivňovat každodenní činnost tohoto státního zastupitelství a znemožnit dávat mu pokyny v konkrétních „živých“ věcech. Neznamená to ale, že by činnost Speciálního státního zastupitelství nebyla nijak kontrolována. Nad činností státních zástupců činných u Speciálního státního zastupitelství bude vykonáván standardní výkon řídicích a kontrolních oprávnění vedoucím Speciálního státního zastupitelství („vnitřní dohled“ dle stávající terminologie); stížností proti jejich rozhodnutím, nejde-li o rozhodnutí podle § 146a odst. 1 trestního řádu, budou vyřizovány nadřízeným státním zastupitelstvím, tj. Nejvyšším státním zastupitelstvím, v případech stanovených ve zmiňovaném ustanovení § 146a odst. 1 trestního řádu dokonce soudem. Ve vztahu k agendě SSZ budou dána oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a trestního řádu (možnost zrušit nezákonné usnesení státního zástupce o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci), může být vykonávána kontrola skončené věci apod. Nejvyššímu státnímu zástupci zůstávají zachována i veškerá ostatní další oprávnění, jakými může usměrňovat praxi a chod ostatních státních zastupitelství, tj. může vydávat pokyny obecné povahy, kterou jsou závazné i pro státní zástupce činné u Speciálního státního zastupitelství, rovněž tak jako stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů či metodické návody ke sjednocení výkonu působnosti státního zastupitelství. O zřizování nového zvláštního kontrolního orgánu státního zastupitelství proto neuvažuji, neboť nastavené kontrolní mechanismy považuji za postačující.

V této souvislosti bych rád ještě upozornil na skutečnost, že popis činnosti Speciálního státního zastupitelství bude obligatorní součástí každoroční zprávy o činnosti státního zastupitelství, která je předkládána Ministerstvu spravedlnosti a následně vládě. Tato zpráva je informačním prostředkem o činnosti státního zastupitelství, stavu a vývoji kriminality

a poruchových jevů a o stavu zákonnosti v oblasti působnosti státních zastupitelství; zpráva o činnosti státního zastupitelství obsahuje analytické podklady k činnosti státního zastupitelství na všech podstatných úsecích, obsahuje zejména informace o stavu a vývoji kriminality a o plnění úkolů státními zastupitelstvími při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním a při postupu v trestním řízení soudním.

Z uvedené je zřejmé, že Speciální státní zastupitelství sice bude mít i určité „speciální“ postavení v rámci soustavy státního zastupitelství, nicméně z této soustavy nebude zcela vyděleno. Hlavou soustavy i nadále bude nejvyšší státní zástupce, vyloučení dohledu Nejvyššího státního zastupitelství nad činností Speciálního státního zastupitelství na tom nic nemění.

Zajištění specializace nad výkonem dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení v závažných případech hospodářské a majetkové kriminality a v korupčních věcech a k zastupování veřejné žaloby v řízení před soudem v těchto věcech prostřednictvím Speciálního státního zastupitelství považuji za krok správným směrem, který přispěje k účinnějšímu postihu těchto forem kriminality.

S pozdravem

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Vážená paní
Mgr. Jana Černochová
poslankyně
Parlament České republiky
Poslanecká sněmovna
Sněmovní 4
118 26 Praha 1 - Malá Strana

